

Regeringskansliet, Klimat- och
näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten

Er beteckning: KN2026/00750

Sammanfattning

Länssstyrelsen i Södermanlands län ställer sig i huvudsak bakom Strålsäkerhetsmyndighetens förslag att ersätta extrautdelning av jodtabletter i planeringszonerna med förhandsutdelning genom beställning. För att säkerställa ett effektivt genomförande föreslås dock följande fem kompletteringar:

1. Riktlinjer för verksamheter:

Precisera vilka verksamheter som kan beställa jodtabletter och hur administrationen ska finansieras.

2. Kommunikationsresurser:

Säkerställ tillräckliga resurser för riktade informationskampanjer, särskilt till riskgrupper.

3. Tillgång för turister och tillfälligt boende:

Utred lösningar för att säkerställa tillgång till jodtabletter för exempelvis nyinflyttade, turister, pendlare eller personer som av olika skäl inte beställt tabletter.

4. Alternativa beställningsvägar:

Inför möjlighet till beställning via telefon och apotek för att inkludera grupper med begränsad digital tillgång.

5. Finansiering:

Säkerställa särskilda medel för länsstyrelser som berörs av nya planeringszoner vid framtida kärnkraftsetableringar.

Avsnitt 8.3 Jodtabletter i planeringszonerna

Länsstyrelsen välkomnar förslaget att införa förhandsutdelning av jodtabletter i planeringszonerna genom möjlighet för allmänheten att kostnadsfritt beställa tabletter. Detta bedöms öka tillgängligheten och minska riskerna med extrautdelning under en pågående olycka, särskilt under höjd beredskap.

Länsstyrelsen instämmer i att vissa verksamheter – såsom skolor, vårdinrättningar och samhällsviktiga funktioner – bör kunna beställa jodtabletter. För att förslaget ska kunna genomföras effektivt behöver det dock klargöras:

- Vilka verksamheter som ska prioriteras.
- Hur administrationen ska finansieras.

Även om förhandsutdelning genomförs kan vissa grupper – exempelvis nyinflyttade, turister, pendlare eller personer som av olika skäl inte beställt tabletter – stå utan tillgång till jodtabletter. Mindre decentraliserade lager hos utvalda verksamheter skulle kunna utgöra ett komplement för att tillgodose behovet hos dessa grupper.

För att säkerställa tillgången för alla som vistas i planeringszonerna bör följande åtgärder övervägas:

- Utredda vilka verksamheter som lämpligen bör förvara mindre lager av jodtabletter.
- Utforma informationsmaterial riktat till turister och tillfälligt boende om hur de kan få tillgång till jodtabletter vid en olycka.

Länsstyrelsen noterar att Strålsäkerhetsmyndighetens analys är omfattande, men identifierar följande aspekter som bör beaktas ytterligare:

Inkluderande beställningsvägar

Förslaget att befolkningen ska beställa jodtabletter via e-handel riskerar att exkludera grupper som saknar tillgång till internet eller digital kompetens. För att säkerställa en inkluderande lösning bör följande kompletterande beställningsvägar finnas tillgängliga:

- Beställning via telefon med stöd av bemannad kundtjänst.
- Beställning på apotek och andra fysiska utdelningsställen.
- Möjlighet att få hjälp med beställning via anhöriga eller vård- och omsorgspersonal.

8.4 Metod vid höjd beredskap

Förslaget att ersätta extrautdelning med förhandsutdelning bedöms ha flera fördelar under höjd beredskap jämfört med dagens system. Länsstyrelsen noterar dock att vissa utmaningar behöver hanteras:

- Logistiska utmaningar: Även förhandsutdelning är beroende av fungerande distributionskedjor. Under höjd beredskap kan störningar i leveranser och kommunikation uppstå, vilket kan påverka tillgången till jodtabletter negativt.
- Beredskap för oförutsedda händelser: Det är viktigt att det finns en beredskapsplan för situationer där förhandsutdelningen inte når alla. En sådan plan kan inkludera decentraliserade lager på apotek eller andra strategiskt utvalda utdelningsplatser.

8.6 Framtida kärnkraft på andra platser än idag

Södermanlands län ingår för närvarande inte i någon planeringszon. Länsstyrelsen bedömer dock att länet kan komma att beröras om nya kärnkraftverk etableras.

Om ett kärnkraftverk etableras kan delar av Södermanlands län komma att omfattas av en planeringszon. Detta skulle kräva omfattande planeringsinsatser för:

- Utdelning av jodtabletter (både förhandsutdelning och eventuell kompletteringsutdelning).
- Information till allmänheten om skyddsåtgärder.
- Samverkan med andra länsstyrelser och berörda myndigheter.

Länsstyrelsen uppfyller de krav som ställs på oss som länsstyrelse att hantera och vidta åtgärder vid en kärnteknisk olycka. Detta gäller utifrån de förutsättningar som råder i vårt län, som varken ingår i ett

kärnkraftverkslän eller ligger inom en beredskaps- eller planeringszon.

Däremot har vi i dagsläget inte avsatt specifika resurser eller etablerade rutiner för att fullt ut leva upp till de krav som ställs för län inom beredskaps- och planeringszoner. En etablering av kärnkraft i närheten skulle därför kräva betydande förstärkningar av organisationen.

För närvarande finansieras beredskapen för kärnkraftsolyckor genom avgifter från kärnkraftverken. Skulle Södermanlands län komma att omfattas av en ny planeringszon, bör det säkerställas att länsstyrelsen tilldelas en rimlig andel av dessa medel för att täcka kostnader för:

- Utdelning av jodtabletter.
- Informations- och kommunikationsinsatser.
- Administrativa kostnader kopplade till beredskapsarbetet.

Länsstyrelsen anser att regeringen bör utreda möjligheten att avsätta särskilda medel till länsstyrelser som berörs av nya planeringszoner. En sådan åtgärd skulle säkerställa att beredskapen kan utvecklas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, utan att belasta länets ordinarie budget.

9. Kostnadsuppskattningar

Strålsäkerhetsmyndigheten uppskattar merkostnaden för förhandsutdelning i planeringszonerna till cirka 4 miljoner kronor per år. Länsstyrelsen bedömer dock att denna uppskattning kan vara i underkant, särskilt avseende följande områden:

Informationskampanjer

För att uppnå hög täckningsgrad, särskilt bland målgrupper som barn, gravida och unga under 40 år, krävs omfattande informationsinsatser. Erfarenheter från tidigare utdelningar visar att detta är resurskrävande.

Administrativa kostnader

Upphandling av apotekstjänster, hantering av beställningar och lagerhållning kan medföra högre kostnader än vad Strålsäkerhetsmyndigheten har uppskattat.

Länsstyrelsen föreslår därför att en mer detaljerad kostnadsanalys genomförs i samråd med berörda länsstyrelser.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Robert Andrén med handläggare Frida Holm som föredragande. I den slutliga handläggningen har också vikarierande länsråd Anna-Karin Lindblad Wieslander, tillförordnad enhetschef Petter Steen, chefsjurist Daniel Sandberg samt tillförordnad avdelningschef och försvarsdirektör Tomas Birgegård medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.